

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Postboks 4710 Sluppen, 7468 Trondheim
Sentralbord: 73 19 90 00, Telefaks 73 19 91 01
Besøksadresse: E. C. Dahls g. 10

Saksbehandler
Carina Ulsund
Miljøvernavdelingen

Innvalgstelefon
73 19 92 33

Vår dato
30.01.2017
Deres dato
04.01.2017

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
2015/4805-432.6
Deres ref.

Statsnail AS
Postboks 2
7159 BJUGN

Avslag på søknad om høsting av strandsnegl i Grandefjæra naturreservat i Ørland kommune

---

Statsnail AS søker om tillatelse til høsting av strandsnegler i Grandefjæra naturreservat i Ørland kommune. Fylkesmannen gir avslag på søknaden. Det er klageadgang på dette vedtaket.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag viser til søknad av 04.01.2017 fra Statsnail AS.

Vedtak

Statsnail AS gis med dette avslag på søknad om høsting av strandsnegl i Grandefjæra naturreservat i Ørland kommune. Vedtaket er fattet i medhold av forskrift om vern av Grandefjæra naturreservat kap. IV punkt 3.

Søknaden

Statsnail AS søker om tillatelse til å høste strandsnegl (*Littorina littorea*) innenfor Grandefjæra naturreservat i Ørland kommune. Strandsnegl høstes ved at man snorkler ikledd våtdrakt eller tørrdrakt mens man for hånd plukker strandsnegl opp i en egenutviklet plukkesele.

I søknaden er det ikke nevnt hvor mange personer Statsnail AS tenker å benytte til høsting i Grandefjæra eller hvor mye de har tenkt å høste. Men, i søknaden kommer det frem at de i dag har 12 medarbeidere. I perioden 4/4-1/11-2016 ble det høstet 52 tonn strandsnegl med 8 plukkere. De høster opp mot 25kg/timen hvis forholdene er optimale. Statsnail AS plukker hovedsakelig snegler på størrelsen 20-25 mm i diameter. Statsnail AS nevner i søknaden at de ikke planlegger å plukke strandsnegler i Grandefjæra i perioden 25.april – 31.juli.

Søknaden er vurdert i henhold til

- Vernebestemmelsene for Grandefjæra naturreservat av 23.12.1983.
- Naturmangfoldloven (nml)

Grunnlaget for avgjørelsen

Grandefjæra naturreservat

Verneforskriften for Grandefjæra naturreservat ble fastsatt ved kongelig resolusjon av 23.desember 1983. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag er forvaltningsmyndighet.

Formålet med fredningen av Grandefjæra er å bevare et internasjonalt viktig våtmarksområde med vegetasjon, fugleliv og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området.

Grandefjæra naturreservat fikk status som Ramsarområde 24.juli 1985 sammen med Kråkvågsvaet fuglefredningsområde, Innstrandfjæra fuglefredningsområde og Hovsfjæra fuglefredningsområde, under betegnelsen «Ørlandet våtmarkssystem».

Konvensjonen om vern av våtmarker, Ramsarkonvensjonen, trådte i kraft 21.desember 1975 med formål å beskytte våtmarksområder generelt og særlig som leveområde for vannfugler.

Norge er forpliktet til å sikre den økologiske funksjonen til sine Ramsarområder gjennom en bærekraftig forvaltning som bygger på beste tilgjengelige kunnskap om områdenes verdier og tålegrenser.

Littorina littorea

Vanlig strandsnegl (*L. littorea*) er et virvelløst dyr, finnes i store mengder langs hele norskekysten og har livskraftig bestand (LC). *L. littorea* er en plantespiser med hovednæring av grønnalger, som tarmgrønnske og havsalat. Naturlige predatorer på *L. littorea* er hovedsakelig krepsdyr, fugl, fisk og mennesker.

L. littorea er ikke vernet i norsk lov. Pr i dag er det tillatt å høste strandsnegl på privat grunn med grunneiers tillatelse, jf. § 3 i Havressurslova. Privat grunn er definert som ut til 2 meters dybde eller der hvor marbakken starter.

Fylkesmannens vurdering

I Grandefjæra naturreservat er det forbudt med aktiviteter/tiltak som kan endre de naturgitte forhold, jf. kap. IV punkt 3 i verneforskriften for Grandefjæra naturreservat. Her er det listet opp flere eksempler på tiltak, men oppstillingen er ikke uttømmende. Det betyr at tiltak som ikke spesifikt er nevnt i denne oppstillingen også kan omfattes av bestemmelsen. Det vil da være en konkret vurdering fra sak til sak. I dette tilfellet vurderer forvaltningsmyndigheten høsting av strandsnegl som et tiltak som kan være i strid med verneformålet.

Statsnail AS hevder i sin søknad at høsting av strandsnegl kan likestilles med vanlig fiske i naturreservatet i henhold til deltakerloven (Lov om retten til å delta i fiske og fangst). Dette er nok generelt riktig utenfor verneområder, men innenfor Grandefjæra naturreservat mener Fylkesmannen dette er uriktig og at man ikke kan sammenligne høsting av bløtdyr med høsting av fisk, idet høsting av bløtdyr ikke var noe tema i verneprosessen, mens høsting av fisk var det. Deltakerloven overgår ikke verneforskriften. Den gir ikke en (spesiell) rett til å høste bløtdyr innenfor vernegrensen. Ved tilfeller der det er motstrid mellom bestemmelser i to forskjellige lovverk, går normalt verneforskriften foran andre lover eller forskrifter.

Fisk og snegler kommer fra to forskjellige dyregrupper, virveldyr og bløtdyr. Dette er dyr som har lite til felles. Fisk er også mer mobil enn snegler og har en helt annen funksjon i Grandefjæra naturreservat. Fisket var i gang før vernet av Grandefjæra, og var tema i verneprosessen. Høsting av strandsnegl er en aktivitet som ikke eksisterte i området på 1980-tallet når verneprosessen pågikk, og var ikke en aktivitet man forventet ville bli aktuelt i området på vernetidspunktet. Høsting av strandsnegl og andre bløtdyr er derfor ikke

spesifisert i verneforskriften. Verneforskriftens kapittel kap. IV punkt 3 tar for seg aktiviteter/tiltak som kan bli aktuell i området. Høsting av strandsnegl faller inn under denne bestemmelsen og er dermed søknadspliktig.

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. § 48 første ledd i naturmangfoldloven. Rundskriv 2014 fra Miljødirektoratet om forvaltning av verneforskrifter sier at det bare kan dispenseres i de tilfeller tiltaket vil ha bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser som er av stor betydning for søker sammenholdt med verneinteressene, som omfattes av bestemmelsen.

Jf. § 7 i naturmangfoldloven skal prinsippene §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i saken. Forvaltningsmålene i §§ 4 og 5 trekkes også inn i skjønnsutøvingen. De nevnte bestemmelser i naturmangfoldloven skal inngå som en integrert del i skjønnsutøvingen ved saksbehandling etter naturmangfoldloven.

Fylkesmannen vet fra flere års kartlegginger og observasjoner at Grandefjæra er et svært viktig næringsøkområde for fugl under vår og høsttrekket. Menneskelig aktivitet (ferdsel) ved høsting vil dermed være forstyrrende også i perioden utenom hekketiden. Hovedtrekkene for fugl til og fra hekketiden i nordområdene (Island, Svalbard, Sibir) går langs norskekysten. Fuglene er avhengig av et nettverk med hvile- og rasteplasser langs denne ruten. I denne sammenheng er Grandefjæra svært viktig, både pga. beliggenhet, arealets dimensjon og den store næringsproduksjonen. I tillegg til å ha viktig funksjon under vår- og høsttrekket har Grandefjæra naturreservat også en viktig funksjon som myteområde og som overvintringsområde for fugl. Fuglearter som overvintrer i Grandefjæra er blant annet arter som smålom, islom, gråstrupedykker, sangsvane, stokkand, havelle, sjøorre, ærfugl, siland, rødstilk, steinvender, fjæreplytt og gråmåke m.fl. (Engan & Brattli 2002, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 2007).

I henhold til Utkast til verneplan for våtmarksområder i Sør-Trøndelag fylke var bakgrunnen for vern av Grandefjæra å sikre et stort sammenhengende fjære-/gruntvannsområde som er den viktigste delen av Ørland våtmarkssystem. Området er av særlig viktighet for mytende og trekkende vannfugl, og utgjør i denne sammenheng det viktigste enkeltområdet i fylket. Høsting av strandsnegl kan forstyrre fuglelivet og er dermed ikke ønskelig i Grandefjæra uansett tid på året. Naturreservatet har en viktig funksjon for fuglelivet året rundt.

Fylkesmannen mener at en slik kommersiell høsting av strandsnegl skiller seg klart fra «tilfeldig hobbyplukking» fra enkeltpersoner. Massiv høsting av strandsnegl er likevel neppe noen trussel for arten strandsnegl, men lokalt kan høstingen ha negative konsekvenser på forskjellige måter. For eksempel kan det skapes endringer i fjærefaunaen og økosystemet i strandsonen, både direkte og indirekte. Selve plukkingen kan også medføre fysiske inngrep (tilroting) i plukkeområdene/fjæresonen som ikke er ønskelig. Det er svært lite sannsynlig at plukkingen ikke vil medføre noen form for forstyrrelser da plukkingen pågår på maks 2 meters dybde (privat grunn).

Det generelle formålet med vern er å ta vare på særlig verdifull natur i et langsiktig perspektiv. I Grandefjæra er fugl formålet med vernet. I tillegg skal naturmiljøet de lever i og er en del av beskyttes, samt at deres næringsgrunnlag skal beskyttes. Uttak av organismer eller ødeleggelse av økosystemer som er en del av formålet med vernet, er en direkte negativ effekt. For sterkt beskatning av organismer som for eksempel sårbare sjøfugl er avhengig av, er en indirekte negativ virkning.

Som ellers vil forsiktig plukking av dyr og planter i et vernet område ofte ha liten negativ effekt (f.eks. av barn i friluftssammenheng), med mindre det går ut over arter som er en del av verneformålet. Konsekvensene av en storstilt og systematisk høsting vil være sterkt negativ og klart i strid med vernet av Grandefjæra.

Statsnail argumenterer for at høsting av strandsnegl vil være positiv for verneområdet da den beiter på tang. Fylkesmannen er ikke enig i dette da strandsnegl hovedsakelig beiter på grønnalger som tarmgrønske (*Enteromorpha intestinalis*) og havsalat (*Ulva lactuca*). Disse er gjengroingsarter som ofte vokser i næringsrike områder som i Grandefjæra (høy næringstilgang fra omliggende landbruksområder og kampflybasen gjennom bekkene). Å fjerne en av predatorerne på gjengroingsartene kan føre til oppblomstring av grønnalger som kan være skadelig for verneverdiene. I tillegg ved å fjerne store mengder av en art lokalt kan man gi plass til en annen art, som igjen kan føre til ubalanse i reservatets økosystem.

I følge Statsnail AS er strandsnegl ikke en næringskilde for fugl, men for krabber og mennesker, og viser til en vitenskapelig artikkel (Hadlock 1980) som skal støtte opp mot denne påstanden. Ut fra det som står i artikkelen skrevet av Hadlock finner ikke Fylkesmannen noen støtte for denne påstanden. I artikkelen er det nevnt at krabbe er av predatorer til strandsneglen *L. littorea*, i tillegg til kongesnegl, måker, ender, fisk og hummer.

Fylkesmannen viser til litteratur (Pettitt 1975) som viser at snegler som *L. littorea* også er en næringskilde for dyregrupper som fugl, fisk og andre mollusker. Blant annet er tjeld, havelle (NT) og myrsnipe fuglearter som er kjent som predator på *L. littorea*. I tillegg må det også nevnes at krabber igjen er en næringskilde for fugl.

Statsnail nevner også i søknaden at høsting av strandsnegl kan ha en positiv effekt på fuglelivet da strandsneglen er en mellomvert for parasittiske trematoder som angriper fugl. Fylkesmannen er ikke kjent med at disse trematodene/parasittene er noe fare for verneverdiene i Grandefjæra. Den parasitten som er vist i figuren i søknaden, *Cryptocotyle lingua* «svartprikksyke», er en parasitt som hovedsakelig kan påvirke torsk og er lite skadelig. De andre parasittene, *renicola roscovita* og *Himasthla sp.*, vist til i artikkelen til Mouritsen et al.(1999) er heller ikke kjent som en trussel mot verneverdiene.

I henhold til kunnskap om verdiene i Grandefjæra naturreservat (§ 8 i naturmangfoldloven) og økologien til *L. littorea*, samt den totale belastningen på økosystemet i Grandefjæra (§ 10 i naturmangfoldloven), finner ikke Fylkesmannen grunnlag til å gi tillatelse til høsting av strandsnegl i Grandefjæra naturreservat).

Prinsippene §§ 11 – 12 i naturmangfoldloven er ikke relevant i denne saken da det gis avslag på omsøkte aktivitet.

Fylkesmannen vurderer omsøkte aktivitet å være i strid med verneformålet for Grandefjæra naturreservat, og gir dermed avslag på søknaden.

Kilder

Engan, G. & Bratli, H. 2003. *Biologisk mangfold I Ørland kommune*. NIJOS rapport 12/2002.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 2007. *Ornitologiske undersøkelser i Grandefjæra, Hovsfjæra og Innstrandfjæra 2001-2002*. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag Rapport 2-2007.

Mouritsen et.al. 1999. *Influence of trematode infections on in situ growth rates of Littorina littorea*. J.Mar.Biol.Ass.U.K. 79, 425-430.

Pettitt, C. 1975. *A review of the predators of Littorina, especially those of L. saxatilis (olivi)*. J. Conch. 28: 343-357.

Suul, J. 1979. *Utkast til verneplan for våtmarksområder I Sør-Trøndelag fylke*. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.

Saksopplysninger

Avgjørelsen er fattet med hjemmel i kap.IV punkt 3 i verneforskriften for Grandefjæra naturreservat.

Fylkesmannens vedtak er å betrakte som et enkeltvedtak som i medhold av forvaltningsloven kan påklages til Miljødirektoratet. En eventuell klage stilles til Miljødirektoratet, men sendes til Fylkesmannen innen tre uker fra mottakelse av dette brevet.

Med hilsen

Stein-Arne Andreassen (e.f.)
miljøverndirektør

Carina Ulsund
rådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Kopi:
Ørland kommune Postboks 401 7129 BREKSTAD

